

Kalich z krajiny cédrov. Maronitská liturgia pod lupou (Druhá časť)

Lucia Laudoniu

23. júla 2021 ✝ Kultúra

pokračovanie I. časti

Celebrácia *versus populum* je v maronitskom kulte patriacom do západosýrskej obradovej vetvy slepou uličkou. Ako normatívum sa objavuje v americkej diaspóre v 60. rokoch.

Rady maronitských expatriantov sa výrazne rozšírili v roku 1975, kedy v Libanone vypukla občianska vojna. Výsledkom tlaku slúžiteľ na oltároch podľa vzoru západného *novus ordo* sú maronitské reformy z rokov 1992 a 2005, ktoré zlegalizovali simplifikáciu bohoslužby.

Aj na suchom pni sa z Božej vôle môže zazelenáť zdravá ratolesť. Dotyk dôstojnosti v modernom maronitskom obrade.

Zdroj: newliturgicalmovement.org

Z liturgie sa odstránili prípravné obrady zodpovedajúce byzantskej proskomídi, vypustili sa *orationes secretae* aj obrad umývania rúk. Spev *Gloria* bol podstatne ochudobnený o deväť žalmových veršov. Z bohatstva pôvodných anafor je v aktuálnom užívaní len šestina.

Do interiéru chrámu sa zaviedli dva rečnícke pulty, ktoré zodpovedajú dvom čítaniam z listov svätého Pavla a z evanjelia. Reformy, žiaľ, poslali na liturgické smetisko obradné vejáre *ripidy* a chrámové opony blízke arménskej praxi, ktoré boli v tradičnej maronitskej službe *quorbono* obdobou byzantského ikonostasu.

Cui bono? Komu osoží šliapať po kvetoch na lúke Cirkvi, ktoré sú navyše ohrozeným druhom?

“Momentka” z maronitskej svätoslužby.

Zdroj: newliturgicalmovement.org

Odhadovaný počet maronitských katolíkov (vrátane diaspóry) sú tri milióny. Podľa libanonskej ústavy prezidentom krajiny cédrov musí byť maronita. Politický kameň však vlnu nekritickej imitácie moderného rímskokatolíckeho úzu u maronitov sotva zastaví...

Zavedenie oltárov orientovaných *versus populum* je pre maronitskú tradíciu teologickou rozbuškou, ktorá po sebe zanecháva duchovnú spúšť. Príkladom sú rubriky krstného obradu. Tak, ako v iných východných Cirkvách, aj maroniti sa počas služby krstu majú obracať na Západ, aby týmto gestom odsúdili Satana. *Professio fidei* sa smie recitovať iba smerom k Východu.

Geografická orientácia v duchu starej pravdy *ex Oriente lux* (sám termín orientácia vychádza z latinského maskulína *oriens*, Východ) je vizualizáciou gréckeho slova *metanoia*, obrátenie, s ktorým sa stretávame v evanjeliových textoch. Obrátenie, to je nastavenie nášho vnútorného kompasu tak, aby za každých okolností ukazoval na Boha.

Takto vyzeral maronitský monastier v mestečku Sahel Alma v 19. storočí.

Zdroj: wikipedia.org

Malá, ale dôležitá odbočka: každodenným chlebom počítačových mágov je novolatinský pojem inštalácia zložený z prefixu *in* a slovesa *stallare*. Jeho doslovný preklad znie ustajniť, ukotviť v stajni (*in stabulo*), v prenesenom význame uviesť do úradu. Prečo je to tak? V staroveku bol kôň symbolom moci a záväzku.

V duchovnom živote máme tú česť so splašenými koňmi, ktorými sú naše vnútorné vášne, hriechy a nedostatky. Už otcovia púšte vynaložili mnoho síl na zostavenie učenia, ako tieto vášnivé kone správne ukotviť v duši človeka, ako ich ustajniť a udržať na uzde. Proces ustajnenia (*installatio*) si vyžaduje istú fyzickú námahu a najmä vedenie správnym smerom.

Ak túto analógiu aplikujeme na liturgickú spiritualitu, ktorá je u maronitov (z histórie zvyknutých na periodické vlny exodu) spojená s predstavou cesty, pochopíme, že každá cesta potrebuje smer a cieľ. V opačnom prípade zostáva tautológiou. Krútiacim sa detským kolotočom, ktorý spôsobuje len *vertigo*.

Freska Nanebovzatia Panny Márie očami maronitského ikonografa kombinuje konvenčnú latinskú formu zobrazenia Najsvätejšej Trojice s byzantskou linearitou a farebnosťou.

Zdroj: lebanoninapicture.com

Vektorom a kompasom liturgie je Východ, pretože je jedným z mien samého Krista. Má teda vôbec zmysel recitovať krédo v reformovanej maronitskej krstnej liturgii smerom na Západ?

Quorbono, v arabčine *quddas*, si aj po reformách našťastie podržala viaceré autentické prvky. Patrí k nim epikléza, ktorá je, obrazne povedané, *clava liturgiae*.

Čo je to *clava*? Palica spartánskych bojovníkov, vôkol ktorej bol navinutý zvitok s tajným písmom. Zvitok bol zostrojený tak, aby ho mohol prečítať len ten, kto vlastnil palicu rovnakého tvaru a šírky. Tento systém Sparťania v istom období svojich dejín používali na kódovanie vojenských správ. Do latinčiny preto *clava* prešla ako synonymum dôležitej tajnej listovej správy. Blízkymi termínmi sú *clavis* (kľúč) a *clavus* (klinec).

Požičajúc si prirovnanie zo starej Sparty, epikléza je kľúčom (*clavis*) otvárajúcim pokladnicu darov Svätého Ducha, klincom (*clavus*) vrozeným do Satanovej hlavy a tajomným vojenským listom (*clava*) Božej lásky ovinutým vôkol Kristovho kríža, ktorý dokážu prečítať len oči kresťanov.

Patriarcha Elias Peter Hoayek so svojím episkopátom začiatkom 20. storočia v Ríme.

Zdroj: wikipedia.org

Epiklézu ergo invocáciu Ducha na predložené eucharistické Dary a zhromaždený Boží ľud maroniti zdieľajú s byzantskou liturgickou rodinou.

Spoločným denominátorom formulárov Východu a Západu je dualizácia bohoslužby na službu slova a službu obety, ktorá sa týka tiež synov svätého Marona. Keďže hlavným celebrantom každého sakrálneho úkonu je podľa maronitského učenia Svätý Duch, na Turíce namiesto očakávanej zelenej často vidieť červenú farbu. Tá sa v maronitskom chráme môže objaviť aj na slávnosť Zjavenia Pána, nakoľko vyjadruje vnútorný oheň prorockej služby. Oheň v moci Ducha a silu svätodušných jazykov.

Genuflexia počas anafory je ďalšou latinizačnou praktikou z novoveku. V súčasnosti sa počas maronitskej anafory už stojí. Aj *christifideles* používajú počas anafory a Otčenáša postoj oranty. Roztvorená náruč vyjadruje prinášanie obety a otvorené srdce. Do galérie maronitských gest patrí tiež hlboký úklon pri vstupe do chrámu, no pod vplyvom liturgickej modernizácie sa aj ten postupne vytráca.

Znak pokoja korešponduje s chaldejskou praxou. Dlane zopnuté v modlitebnom postoji prijímateľ pokoja pokrýva vlastnými dlaňami ako anjelskými krídlami.

Tradičné maronitské oltáre sú voči reformám našťastie imúnne.

Zdroj: lebanoninapicture.com

Latinské slovo *palma* označuje dľaň a strom palma sa svojím tvarom skutočne podobá ľudskej dlani. Naše ruky majú byť tieňom palmy, v ktorom si oddýchne unavený pútnik.

Maronitská Cirkev sa stala samostatným spoločenstvom najneskôr koncom 8. storočia. Voľbou autochtónneho patriarchu prestala byť dependentná na antiochijských kánonických štruktúrach. Postaveniu Cirkvi však neprospevali tendencie vedúce k monoteletizmu a rastúca nedôvera byzantského sveta.

Zdá sa však, že ultimatívne amen nad maronitským obradom vyriekli sami maroniti kopírujúci prvky rímskokatolíckeho *novus ordo*, ktorý vznikol v diametrálne odlišných historických podmienkach. Najrafinovanejšou formou skazy je sebazničenie s vedomím, že robíme správnu vec...

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/kalich-z-krajiny-cedrov-maronitska-liturgia-pod-lupou-druha-cast/>